

<https://doi.org/10.15407/sofs2026.02.166>
УДК 330.341.1

В.С. СТОГНІЙ, кандидат технічних наук,
провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»;
заступник голови Комітету з Національної премії
України імені Бориса Патона
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: vadym.stohnii@kdpu-nt.gov.ua
<https://orcid.org/0009-0001-1117-1070>

О.І. ЖДАНЕНКО, виконувач обов'язків керівника секретаріату
Комітету з Національної премії України імені Бориса Патона
вул. Казимира Малевича, 11, м. Київ, 03150, Україна
e-mail: olena.zhdanenko@kdpu-nt.gov.ua

НАЦІОНАЛЬНА ПРЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОРИСА ПАТОНА: ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК, ЗНАЧЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ ЕТАП

У статті подано комплексний огляд історії заснування та сучасних підходів до присудження Державних премій України в галузі науки і техніки (з 2021 року — Національна премія України імені Бориса Патона), а також висвітлено організаційно-правові засади діяльності Комітету з присудження Національної премії України імені Бориса Патона. Розкрито еволюцію організаційно-правових засад діяльності Комітету, його інституційну роль у формуванні наукових пріоритетів і механізмів державного стимулювання наукової діяльності. Показано, що Національна премія України імені Бориса Патона є важливим чинником державної науково-технічної політики та сприяє розвитку інтелектуального потен-

Цитування: Стогній В.С., Жданенко О.І. Національна премія України імені Бориса Патона: історичний розвиток, значення та сучасний етап. *Наука та наукознавство*. 2026. № 2 (132). С. 166—176. <https://doi.org/10.15407/sofs2026.02.166>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ціалу країни. Окреслено зміни у вимогах до конкурсних робіт і авторських колективів відповідно до змін національних і глобальних науково-технологічних пріоритетів, зокрема зростання значущості міждисциплінарних досліджень, інноваційних технологій, трансферу знань і практичної реалізації результатів наукових досліджень. Наведено узагальнену характеристику поданих і нагороджених робіт за галузями науки, тематичними напрямками та сферами інноваційної діяльності, що дає змогу простежити трансформацію наукових пріоритетів упродовж тривалого періоду функціонування Премії. З урахуванням сучасного контексту повномасштабної воєнної агресії Росії проти України обґрунтовано стратегічну пріоритетність розгляду науково-технічних проєктів, спрямованих на зміцнення національної безпеки та обороноздатності, розвиток критичних технологій, енергетичної та інформаційної безпеки, інноваційних методів лікування, зокрема військової медицини. Обґрунтовано, що Національна премія України імені Бориса Патона виконує не лише стимулювальну та іміджеву, а й стратегічну функцію інструменту мобілізації наукового потенціалу України для потреб держави та післявоєнної відбудови.

Ключові слова: державні премії, Національна премія України імені Бориса Патона, Комітет із присудження Національної премії України імені Бориса Патона, інституційний аналіз, наукові пріоритети, інноваційна діяльність, національна безпека, обороноздатність, міждисциплінарні дослідження.

Державні премії для вчених — це не лише формальне визнання особистих досягнень, а й дієвий інструмент державної політики, спрямований на підтримку та розвиток інтелектуального потенціалу країни, стимулювання інноваційної діяльності. Виконуючи роль каталізатора наукових проривів, ці нагороди сприяють формуванню національної ідентичності та утверджують Україну як учасника глобального інтелектуального процесу.

Історія державного визнання наукових досягнень в Україні бере початок з 1969 р., коли в Українській РСР було засновано Державну премію в галузі науки і техніки. Головою Комітету з присудження Державних премій став видатний український учений — академік Борис Євгенович Патон, чия непохитна відданість науці, далекоглядність та організаторський талант заклали фундамент авторитету премії.

Відповідно до тодішнього Положення премії присуджувалися за видатні та глибокі теоретичні дослідження, за роботи зі створення та впровадження нової ефективної техніки, високопродуктивних технологічних процесів, прогресивних матеріалів, машин і механізмів, за створення підручників і впровадження передового виробничого досвіду.

Першими лауреатами Державної премії УРСР в грудні 1969 р. стали 36 осіб. Серед них легендарні особистості, чий фундаментальний праці досі не втратили актуальності та являють собою істотний внесок у світову науку. Це славетний фізик-теоретик Олександр Давидов, видатний

вчений у галузі механіки, матеріалознавець Георгій Писаренко, вчений у галузі колоїдної хімії Федір Овчаренко. Пізніше лауреатами стали вчені світового рівня Р. Кавецький, М. Амосов, В. Глушков, Ю. Антонов, З. Некрасов, Ю. Митропольський, П. Костюк, В. Бар'яхтар, С. Андронати та багато інших. Їхніми іменами названо організації та установи [1].

Після здобуття Україною незалежності з метою піднесення ролі й престижу Державні премії присуджуються указами президента, а у 2000 р. премія офіційно отримала статус державної нагороди України.

До 2022 р. Державними преміями відзначено найкращі досягнення вчених, конструкторів і виробничників, які забезпечили науково-технологічний розвиток України та її поступ до утвердження як європейської держави. Лауреатами стали 7063 особи, наукові й практичні результати яких здобули гідну оцінку. Історія відзначення державними преміями стала частиною нашої спільної культури.

У 2022 р. на вшанування пам'яті Бориса Євгеновича Патона за ініціативою Президента України премія отримала нову назву «Національна премія України імені Бориса Патона» (далі — Національна премія Патона). Ім'я Б.Є. Патона стало символом наукового прогресу України.

Це була чи не наймасштабніша реформа за увесь період присудження найвищої державної нагороди в галузі науки і техніки. Серед ключових нововведень варто відзначити лібералізацію умов участі у конкурсі, можливість нагородити міжнародні колективи, де іноземні автори можуть становити до половини загальної кількості виконавців, посилення вимог до відповідності робіт світовому рівню досягнень. Принципове значення мало встановлення обмеження, згідно з яким премія може бути присуджена одній особі лише один раз у житті (включно з попередніми державними преміями в галузі науки і техніки), що сприяє розширенню кола потенційних лауреатів.

На здобуття Національної премії Патона подаються роботи, що є результатом безпосередньої діяльності одного або кількох авторів (не більше восьми основних виконавців), чий творчий внесок є визначальним.

Процедура висунення робіт передбачає обов'язкове широке громадське обговорення, покликане забезпечити відкритість і прозорість конкурсу. Роботи можуть подавати вчені, наукові, науково-технічні, технічні ради наукових установ, закладів вищої освіти, підприємств, а також керівні органи громадських наукових організацій. Суб'єкти висунення зобов'язані не менш ніж за два тижні до розгляду оприлюднити інформацію про відповідне засідання.

Відбір робіт здійснюють за багатоступеневою схемою. Після подання матеріалів до Комітету з Національної премії України імені Бориса Патона (далі — Комітет) проводять фахову науково-технічну експертизу, результати якої розглядають на засіданнях спеціалізованих секцій

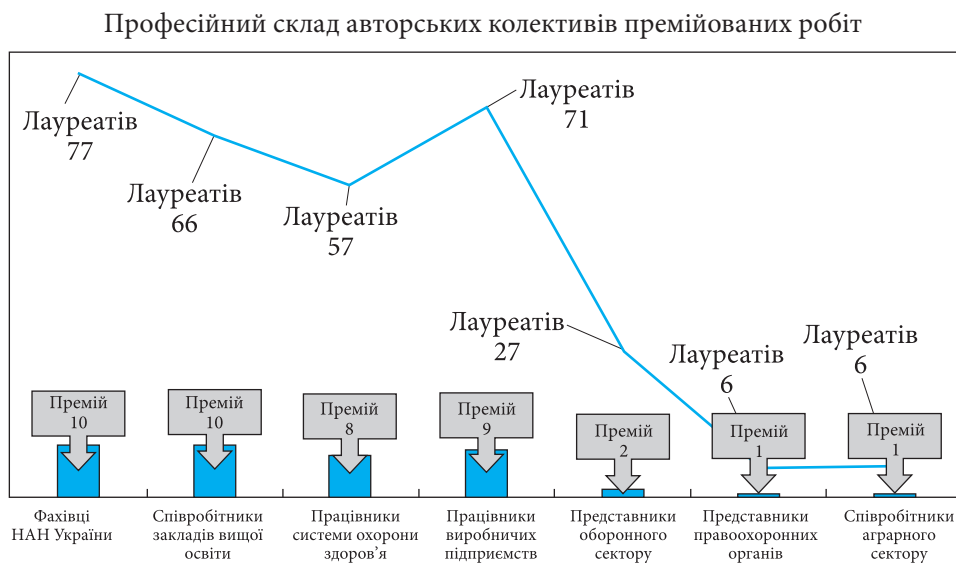

Рис. 1. Розподіл премійованих робіт і лауреатів за сферами професійної діяльності, 2021—2025 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі власних розрахунків.

Комітету. До уваги беруть інноваційність і наукову новизну, практичну значущість результатів, їхній вплив на розвиток відповідної галузі. Важливою складовою є широке громадське обговорення конкурсних робіт. Матеріали обговорення робіт, зауваження і пропозиції до них обов'язково враховують під час засідань, на яких заслуховують висновки експертних комісій Комітету з оцінкою достовірності отриманих результатів робіт, аналізом творчого внеску кожного претендента. Підсумкове рішення ухвалюють члени Комітету шляхом таємного голосування, після чого подають його на розгляд Президентові України.

Указом Президента України щороку присуджується не більше 12 Національних премій Патона. Лауреатам в урочистій атмосфері вручають диплом і почесний знак.

Повномасштабна агресія проти України стала не лише екзистенційною загрозою для національної безпеки, а й потужним чинником пересмислення ролі науки в державотворчих процесах.

Змінюються і наукові пріоритети в присудженні Національної премії Патона: якщо раніше значну частку робіт становили фундаментальні дослідження, то з 2021 р. спостерігається помітне зрушення у бік прикладних інновацій, які зміцнюють обороноздатність і технологічну автономію країни.

Протягом 2021—2025 рр. Комітетом розглянуто 103 роботи, допущено до участі у конкурсі, премійовано 41 роботу. Лауреатами стали 310 осіб (рис. 1, 2).

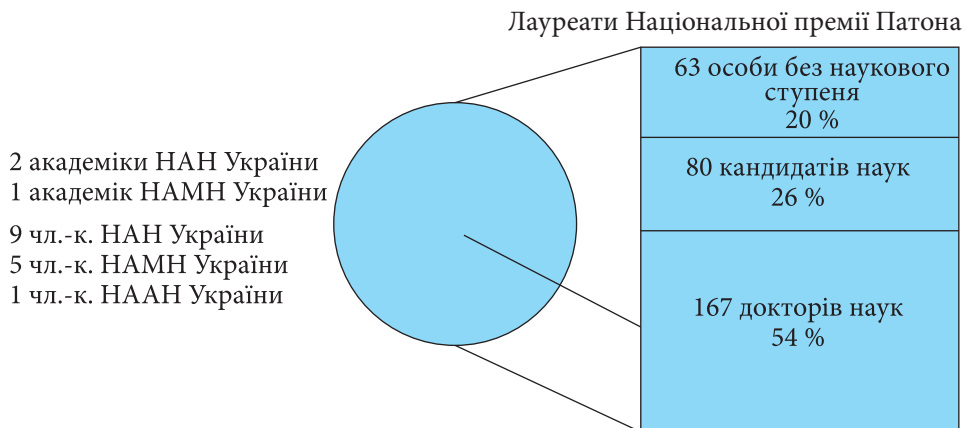

Рис. 2. Розподіл лауреатів Національної премії Патона за науковими ступенями та статусом

Джерело: побудовано авторами на основі власних розрахунків.

80 % лауреатів мають науковий ступінь (167 — доктори наук, 80 — кандидати наук).

Зміни простежуються і у формах наукової взаємодії. Характерною рисою премійованих робіт є командний підхід. Премії присуджуються авторським колективам із залученням фахівців із різних галузей. Співпраця між вищими навчальними закладами, науковими інститутами та оборонними підприємствами стала новою нормою. Відбувається переосмислення моделі наукової діяльності в Україні: індивідуальні дослідження поступають місцем комплексним проектам, орієнтованим на швидкий результат, практичну реалізацію та максимізацію суспільної користі.

У 2022 р., коли питання виживання було найгострішим, лауреатами стали чотири авторські колективи, чії розробки безпосередньо впливають на безпеку та життя українських захисників і цивільного населення. Це науково обґрунтовані рішення для медичного супроводу бойових дій, що дало змогу оптимізувати процес порятунку життів; розробка і впровадження ефективної системи медичного забезпечення Сил оборони, що уможливило координацію між військовими та цивільними госпіталями для безперервного лікування бійців. Лауреатами стали вчені, що створили нові технології для систем захисту військовослужбовців, розробивши функціональні матеріали для бронезилетів і шоломів. Премійовано біохімічні розробки для фармакології, що включають створення нових антисептиків, протизапальних препаратів і матеріалів.

Наука працює на випередження, демонструючи гнучкість і здатність швидко адаптуватися до реальних запитів держави. Пріоритетами стали

роботи, що мають не лише теоретичну, а насамперед прикладну значущість. Це вітчизняні розробки, впроваджені на українських підприємствах, які активно використовуються на фронті, наприклад, українські ракети і дрони.

Низка нагороджених робіт має потенціал використання як у цивільному, так і у військовому секторах. Це інтелектуальні сенсорні системи та прилади неруйнівного контролю; технології ультразвукового оброблення матеріалів, системи кіберзахисту та кіберборотьби; засоби і системи інерціальної навігації, нові зразки спеціалізованої броньованої техніки; функціональні матеріали, композити й вироби для індивідуального захисту військовослужбовців. Такі високотехнологічні рішення можуть бути масштабовані й після завершення війни.

Рішення, запропоновані лауреатами, є результатом тісної інтеграції фундаментальної науки, клінічного досвіду та сучасної інженерії; дають змогу зменшити залежність від імпортованих технологій або повністю замінити критично важливі компоненти — від медичних засобів до елементів безпілотної техніки.

Отже, трансформація Державної премії України в галузі науки і техніки в Національну премію Патона є відображенням ширших процесів модернізації української науки. Вона поєднує спадковість традицій з упровадженням сучасних стандартів конкурсних процедур, забезпечує інтеграцію у світовий науковий простір і водночас слугує потужним механізмом підтримки тих досліджень, які мають безпосередній вплив на розвиток держави та зміцнення її суверенітету.

Національна премія Патона перетворилася з винятково наукової відзнаки на дієвий механізм стратегічної мобілізації інтелектуальних ресурсів держави. Сьогодні Премія виконує не лише функцію вшанування видатних досягнень, а й стає інструментом формування майбутнього України, сприяючи розвитку критично важливих сфер науки, техніки та інновацій.

Лауреати Національної премії Патона — це не лише вчені чи висококваліфіковані фахівці, а провідники нових ідей, архітектори державної безпеки та національної стійкості, творці інтелектуальних основ модернізації країни.

Українська наука у цих прикладах демонструє здатність мислити масштабно й системно, діяти рішуче й відповідально, впроваджувати рішення, які не лише змінюють реальність сьогодення, а й відкривають нові горизонти розвитку майбутнього.

Цікаві факти, пов'язані з присудженням державних премій. У перші три роки, починаючи з 1969 р., присуджували до 10 премій, з 1981 по 1988 р. — до 22, сьогодні, згідно з чинним Положенням, — до 12 премій. До 2006 р. премію можна було отримати декілька разів, тому одна особа ставала лауреатом чотири рази, 17 осіб — тричі, 209 осіб — двічі [2].

Відношення премійованих робіт до поданих на розгляд Комітету відрізняється доволі суттєво у різних напрямках: для робіт у галузі математичних наук, національної безпеки та оборони, інформаційно-комунікаційних технологій, екології, хімічних наук становить 1:2—1:3, в інших галузях — 1:3,5—1:4,5. Найбільше співвідношення в медичних та аграрних науках.

Склад авторських колективів премійованих робіт із 1982 по 1995 рр. не міг перевищувати вісім осіб, з 1995 по 2015 рік — десять осіб, а з 2016 р. — знову вісім осіб.

Персональний склад Комітету протягом 55 років оновлювався 11 разів, найбільша кількість членів у складі Комітету — 98 (2006) [2, 3]. Указом Президента України від 29 березня 2024 р. у складі Комітету з Національної премії України імені Бориса Патона затверджено 38 осіб.

Особливості діяльності Комітету з Національної премії України імені Бориса Патона. Принциповим моментом у діяльності Комітету було приведення у відповідність напрямів розгляду робіт до законодавчо визначених пріоритетів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (2015). Кількість спеціалізованих секцій, а отже, напрямів розгляду, було скорочено з 22 до 11, з них п'ять секцій належали до першого визначеного пріоритету (фундаментальні наукові дослідження з найважливіших проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу):

- математичні науки (фундаментальні дослідження: математика, механіка, інформатика і кібернетика);
- фізичні науки (фундаментальні дослідження: фізика, астрономія);
- хіміко-біологічні науки (фундаментальні дослідження: хімія, біологія);
- соціально-економічні науки (фундаментальні дослідження: економіка, соціологія, психологія, соціальні комунікації);
- суспільно-політичні науки (фундаментальні дослідження: історія, політика, філологія, філософія, юриспруденція, мистецтвознавство).

Назви наступних трьох секцій безпосередньо відповідають назвам трьох пріоритетів розвитку науки і техніки:

- інформаційні та комунікаційні технології (технічні науки: радіотехніка та телекомунікації, інформатика, обчислювальна техніка та автоматизація);
- енергетика та енергоефективність (технічні науки: енергетика, будівництво; постачання енергії, виробництво електричного устаткування);
- раціональне природокористування (технічні науки: розробка корисних копалин, геодезія; геологічні, географічні науки; екологія, добувна промисловість і розроблення кар'єрів).

Секція медицини (науки про життя, профілактика та лікування захворювань, у тому числі у сфері військової медицини) не відповідала назві відповідного пріоритету, але є найчастіше використовуваною назвою.

Наступна секція — нові речовини і матеріали (технічні науки: матеріалознавство, металургія, хімічні технології, фармацевтичне виробництво та ін.).

Ще дві секції за назвами і, головне, за змістовною спрямованістю більше відповідають пріоритетам інноваційної діяльності:

- агропромисловий комплекс (сільськогосподарські науки, переробна промисловість);
- високотехнологічні галузі виробництва (виробництво машин і устаткування, комп'ютерів, електронної і оптичної продукції, транспорт).

Може здатися, що за такого підходу втрачаються декілька важливих галузей промисловості, зокрема будівництво і будівельні матеріали, легка і харчова промисловість, видобуток корисних копалин, і навіть окремий напрям досліджень — науки про Землю. Але це не так. Як видно з наведеної вище інформації (деталізації), ці галузі в основному залишились, але пріоритетність зміщено в бік галузевих високотехнологічних прикладних розробок і їх реалізації.

Ураховуючи поточну ситуацію, відповідно до уточнених Верховною Радою України пріоритетів, з 2024 р. у Комітеті діють 11 спеціалізованих секцій: секція розгляду робіт, які містять відомості, що становлять державну таємницю; математичних наук; фізичних наук, наук про космос і Землю; хімічних і біологічних наук; суспільних і гуманітарних наук; інформаційних і комунікаційних технологій; енергетики і енергоефективності; нових речовин і матеріалів; нових технологій профілактики та лікування захворювань; освоєння нових технологій в промисловості та транспорті; технологічного оновлення та розвитку агропромислового комплексу.

Питання об'єктивності присудження Національної премії Патона і можливої корупції. Забезпечення об'єктивності та запобігання корупційним ризикам у процесі присудження премії ґрунтується на багаторівневій системі верифікації, вбудованій у процедури висунення та розгляду робіт. Чітке дотримання нормативно визначеного алгоритму фактично нівелює можливість суб'єктивного оцінювання.

Процедура розпочинається з етапу висунення робіт із забезпеченням широкого обговорення, прозорості й відкритості. Рішення ухвалює вчена (наукова, науково-технічна) рада установи шляхом таємного голосування за кожного кандидата окремо. У разі, якщо член авторського колективу працює в іншій установі, його кандидатура підлягає аналогічній процедурі погодження за основним місцем роботи, що забезпечує подвійний контроль репрезентативності колективу.

Етап розгляду роботи в Комітеті передбачає проведення трьох незалежних експертиз (на етапах допуску до конкурсу та подання до нагородження) і чотирьох етапів таємного голосування (по два на рівні

спеціалізованої секції та засідань Комітету). Важливим елементом прозорості є етап громадського обговорення, що включає офіційні відгуки, аналіз коментарів на вебресурсах Комітету та розгляд роботи на засіданні профільної вченої ради задалегідь визначеної установи.

Заключний етап передбачає подання пропозицій у формі проекту Указу Президента України. Оскільки премія має статус державної нагороди, остаточне рішення залишається за главою держави, що підтверджується випадками вибіркової підтримки кандидатур навіть після рекомендації Комітету.

На наш погляд, така етапність і послідовність у висуненні та розгляді робіт за участю експертів і фахівців відповідної галузі є найбільш ефективною для ухвалення остаточного рішення. Слід зауважити, що тотальна цифровізація оцінювання часто спотворює об'єктивну оцінку через суб'єктивність вибору і неповноту цих коефіцієнтів. Кількісні показники (зокрема індекси цитування) повинні доповнювати, а не замінювати кваліфіковані висновки профільних експертів. Це має особливе значення під час оцінювання рівня робіт, що подаються на здобуття Національної премії Патона.

Після початку повномасштабної російської агресії в діяльності Комітету сталося кілька важливих змін. Головним викликом 2022 р. стало виживання наукової спільноти та доцільність преміювання під час війни. Затвердження указом президента України у 2024 р. Положення про Комітет з Національної премії України імені Бориса Патона та його склад дало змогу системі стати менш бюрократичною й оперативно перелаштувати роботу. Повноваження Комітету значно розширені, і це стосується як гнучкості в організації процедур, так і порядку розгляду поданих робіт. Війна докорінно змінила ієрархію пріоритетів. Сьогодні подана на здобуття премії робота, незалежно від теоретичного спрямування, повинна мати прямий стосунок до безпеки держави, що передбачає поєднання наукової новизни з практичною цінністю для фронту або оборонного сектору. Така трансформація чітко простежується у структурі нагород:

- до восьми премій — роботи, які не містять державної таємниці, але критично посилюють стійкість країни (проекти у сферах медицини, енергетики, інформаційних технологій та логістики);
- до чотирьох премій — роботи у сфері національної безпеки та оборони, що становлять державну таємницю та безпосередньо стосуються новітнього озброєння.

Це є адекватною реакцією на виклик часу.

Комітет з Національної премії Патона зміг перетворити академічне визнання на потужний інструмент зміцнення обороноздатності.

Підсумки. Національна премія України імені Бориса Патона (до 2022 р. — Державна премія України в галузі науки і техніки) за понад

55 років існування підтвердила ефективність як інструмент державної політики у сфері науки та інновацій. Тільки протягом 2024—2025 рр. лауреатами стали десятки вчених, чії розробки дронів, ракетних систем і засобів воєнної розвідки вже рятують життя українців.

Своєчасне реагування на зміни у суспільно-економічному розвитку країни шляхом постійного удосконалення процедур розгляду поданих робіт і присудження премії свідчить про гнучкість і правильність обраної стратегічної лінії. Це дає змогу Комітету підтримувати актуальність премії на тлі нових науково-технологічних викликів і пріоритетів, забезпечуючи відповідність процесу оцінювання сучасним вимогам і стратегічним завданням розвитку країни. Після початку повномасштабної російської агресії діяльність Комітету була швидко адаптована до умов воєнного часу і стала прикладом успішної мілітаризації наукової думки.

Премія продовжує виконувати свою стратегічну роль: вона не лише відзначає наукові досягнення, а й інтегрує їх у військово-промисловий комплекс країни, забезпечуючи внесок високої науки в реальну перемогу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Стогній В.С., Жданенко О.І., Маруня О.В. Державні премії України в галузі науки і техніки (погляд на п'ятдесятирічну історію). Харків: Промінь, 2020. 447 с.
2. Стогній В.С., Жданенко О.І. Лауреати Державних премій України в галузі науки і техніки 1992—2008 роки. Київ: ТОВ «Абрис принт», 2009. 306 с.
3. Стогній В.С., Жданенко О.І. Наукові здобутки крізь призму суспільного визнання: минувшина і сьогодення Державних премій України в галузі науки і техніки. *Вісник НАН України*. 2011. № 1. С. 7—19.

REFERENCES

1. Stohnii, V.S., Zhdanenko, O.I., & Marunia, O.V. (2020). *State prizes of Ukraine in science and technology (a look at the fifty-year history)*. Kharkiv: "Promin" publisher [in Ukrainian].
2. Stohnii, V.S., & Zhdanenko, O.I. (2009). *Laureates of State Prizes of Ukraine in science and technology 1992—2008*. Kyiv: "Abrys print" Ltd [in Ukrainian].
3. Stohnii, V.S., & Zhdanenko, O.I. (2011). Scientific achievements through the prism of the public recognition: the past and the present of State Prizes of Ukraine in science and technology. *Visn. Nac. Acad. Nauk Ukr.*, 1, 7—19 [in Ukrainian].

Одержано / Received 19.12.2026

Підписано до друку / Accepted 25.05.2026

V.S. Stohnii, PhD (Engineering), leading research fellow
Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential
and Science History Studies of the NAS of Ukraine
60, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine
e-mail: vadym.stohnii@kdpu-nt.gov.ua
<https://orcid.org/0009-0001-1117-1070>

O.I. Zhdanenko, acting head of the Secretariat of the Committee
for the National Prize of Ukraine named after Borys Paton
11, Kazymyr Malevych str., Kyiv, 03150, Ukraine
e-mail: olena.zhdanenko@kdpu-nt.gov.ua

BORYS PATON NATIONAL PRIZE OF UKRAINE:
HISTORICAL DEVELOPMENT, SIGNIFICANCE,
AND THE CURRENT STAGE

This article examines the historical evolution and contemporary approaches to awarding the State Prizes of Ukraine in Science and Technology (since 2021 — the National Prize of Ukraine named after Borys Paton) and analyzes the organizational and legal framework governing the activities of the Prize Award Committee. The institutional role of the Committee in shaping national scientific priorities and state mechanisms for stimulating research is assessed. The study demonstrates that the National Prize constitutes a key policy tool for supporting the research excellence and the national intellectual capacity building. The paper outlines changes in the requirements for submissions and research teams in response to national and global science and technology priorities, including the increasing relevance of interdisciplinary research, innovation-driven projects, knowledge transfer, and practical implementation of research outcomes. An overview of submitted and awarded works by scientific field, thematic area, and innovation domain is provided, allowing for the identification of long-term trends in research priority setting. Considering the context of Russia's full-scale military aggression against Ukraine, particular attention is paid to science and technology projects addressing national security, defense capabilities, critical technologies, energy and information security, and advanced medical solutions, including military medicine. The findings indicate that the National Prize of Ukraine named after Borys Paton, apart from stimulating and image functions, has a strategic function as a tool mobilizing the Ukrainian research sector to address public challenges and support post-war recovery and development.

Keywords: *state prizes, National Prize of Ukraine named after Borys Paton, Prize Award Committee, institutional analysis, scientific priorities, innovation policy, national security, defense research, interdisciplinary research.*